
Recenzovaný článek

Energetika jako strategický nástroj hnutí Hizballáh v konfrontaci s Izraelem

Energy as a Strategic Tool of Hezbollah Movement in Confrontation with Israel

Lukáš Tichý

Abstrakt: Článek se zaměřuje na konfrontaci libanonského šíitského hnutí Hizballáh s Izraelem v oblasti energetiky. Záměrem článku je analyzovat význam, jaký Hizballáh přisuzuje energetice, ve své strategii obecně a konkrétně v konfrontaci s Izraelem a na cíle, motivy a metody energetické strategie hnutí Hizballáh. Primární metodu činnosti Hizballáhu představuje užití nebo hrozba násilí, které spočívá ve vyhrožování vojenským útokem na energetický sektor Izraele s cílem bránit libanonské energetické bohatství a odradit svého nepřítele od produkce plynu a ropy ve sporných vodách východního Středomoří. Hlavním motivem těchto aktivit Hizballáhu je pak zejména posílení stabilních energetických dodávek a obvinění Izraele z agresivní energetické politiky vůči Libanonu.

Abstract: The article focuses on confronting the Lebanon's Shiite movement Hezbollah with Israel in the field of energy. The aim of the article is to analyse the importance of energy in strategy of movement Hezbollah generally and specifically in confronting with Israel and motives and methods of the energy strategy of the Hezbollah. The primary method of Hezbollah action is to use or threat of violence consisting in threatening to attack on the Israeli energy sector to defend Lebanese energy wealth and deter its enemy from production of gas and oil in the disputed waters of the eastern Mediterranean. The main motive of Hezbollah's activities is especially strengthening of stable energy supplies and Israel's accusations of aggressive energy policy towards Lebanon.

Klíčová slova: Hizballáh; energetika; šíitský islám; Izrael; Libanon.

Keywords: Hezbollah; Energy; Shiite Islam; Israel; Lebanon.

ÚVOD

Libanonské hnutí později známé jako Hizballáh (česky „Strana boží“) bylo založeno šíitskými muslimy v severovýchodním Libanonu (údolí Biqa') v roce 1982 k boji proti izraelské okupaci jižního Libanonu. Po skončení občanské války v roce 1990 sice hnutí prošlo podle Jana Daniela takzvaným procesem *libanonizace*, začalo participovat na libanonském politickém systému a uznalo libanonský stát (přičemž částečně zmírnilo svou islamistickou rétoriku), ale zároveň si se syrským posvěcením ponechalo své zbraně a vedlo na jihu země ozbrojený boj proti Izraeli.¹ „Svého ozbrojeného křídla se nevzdalo ani po odchodu Izraelců z okupovaného pásma na jihu Libanonu v roce 2000, ani po stažení syrské armády ze země v roce 2005. Své ozbrojence Hizballáh následně ve větší míře otevřeně využil během „letní války“ s Izraelci v roce 2006, při střetech se svými politickými oponenty v květnu 2008 a v současnosti v bojích s protiasadovskými povstalci v sousední Sýrii.“² V čele Hizballáhu stojí sedmičlenná rada tvořená z většiny seniorními duchovními, přičemž formální hlavu hnutí představuje generální tajemník volený radou z vlastních řad (v současnosti Hasan Nasralláh). Hnutí je dále rozděleno na politickou a ozbrojenou část, které spadají pod přímé velení rady a na nižších úrovních fungují do jisté míry odděleně.³

V tomto článku pak autor, v souladu s názorem Jana Daniela, chápe Hizballáh jako islamistické (politicky šíitské) sociální hnutí, které ovšem disponuje vlastními ozbrojenými složkami a využívá i teroristické metody boje.⁴ „Těžiště aktivit Hizballáhu (včetně těch, které jsou obvykle asociovány exkluzivně se státem, jako je právě ozbrojené zajišťování bezpečnosti) a hlavní rozhodovací pravomoci v rámci hnutí ovšem leží mimo instituce libanonského státu a jsou na něm nezávislé, byť je využívají v některých případech pro své cíle.“⁵ Hnutí Hizballáh je pak v současné době jedním z nejznámějších příkladů nestátního aktéra, který dlouhodobě *de facto* ovládá určité teritorium formálně náležející suverénnímu státu.

Hizballáh, který kdysi propagoval vytvoření islámského státu, byl jedním z průkopníků v rozvoji energetické agendy mezi islamistickými organizacemi. Nicméně otázce energetické strategie Hizballáhu, v porovnání s jeho teroristickou činností a bojem proti Izraeli,

1 K tomu srov. DANIEL, J. (2014). Vládnutí nestátních ozbrojených aktérů v selhávajících státech: Případ Hizballáhu. *Mezinárodní vztahy*, roč. 49, č. 2, s. 37, ale také AZANI, E. (2011). *Hezbollah: The Story of the Party of God From Revolution to Institutionalization*. New York: Palgrave Macmillan.

2 DANIEL, J. (2014). Vládnutí nestátních ozbrojených aktérů v selhávajících státech: Případ Hizballáhu. *Mezinárodní vztahy*, roč. 49, č. 2, s. 37, ale také HARIK, J., P. (2010). Force of Arms and Hizbullah's Staying Power in Precarious Lebanon. In: MULA, K. (ed.). *Violent Non-State Actors in World Politics*. New York: Columbia University Press, s. 149–153.

3 DANIEL, J. (2014). Vládnutí nestátních ozbrojených aktérů v selhávajících státech: Případ Hizballáhu. *Mezinárodní vztahy*, roč. 49, č. 2, s. 38.

4 Tamtéž, s. 38; AZANI, E. (2011). *Hezbollah: The Story of the Party of God From Revolution to Institutionalization*. New York: Palgrave Macmillan.

5 DANIEL, J. (2014). Vládnutí nestátních ozbrojených aktérů v selhávajících státech: Případ Hizballáhu. *Mezinárodní vztahy*, roč. 49, č. 2, s. 38 GLEIS, J., L., BERTI, B. (2012). *Hezbollah and Hamas. A Comparative Study*. Baltimore: The Johns Hopkins University Press, s. 61–75.

není v odborné literatuře věnována taková pozornost.⁶ Hlavním cílem článku je proto analyzovat energetickou strategii Hizballáhu zaměřenou na plyn a ropu v konfrontaci s Izraelem. Druhým záměrem je definovat hlavní cíle, motivy a metody této strategie libanonského islamistického hnutí Hizballáh. Dosažení těchto cílů bude realizováno prostřednictvím hledání odpovědí na několik dílčích otázek. (1) Jaký význam Hizballáh přisuzuje ve své strategii energetice obecně a konkrétně ve vztahu k Izraeli? (2) Jaké jsou hlavní cíle a motivy energetické strategie Hizballáhu v konfrontaci s Izraelem? (3) Jaké metody při tom Hizballáh používá? (4) Jaké jsou konkrétní projevy konfrontace hnutí Hizballáh s Izraelem v oblasti energetiky?

V metodologické rovině je článek založen na metodě případové studie, kterou lze chápat jako „detailní analýzu případu, který byl zvolen jako objekt výzkumu. Jejím cílem je poskytnout hluboké porozumění nebo příčinné vysvětlení.“⁷ Případem se v článku pak rozumí energetická strategie šíitského hnutí Hizballáh, přičemž případová studie rámuje konkrétní projevy konfrontace Hizballáhu vůči Izraeli.

Struktura článku je následující. V první části je definován teoretický rámec zaměřený na koncept terorismu a jeho konkrétního projevu v podobě teroristických útoků na energetický sektor. Dále je zmíněn význam energetického sektoru v šíitském islámu. Druhá a třetí část článku se věnuje analýze energetické strategie Hizballáhu a jejím konkrétním projevům v konfrontaci s Izraelem, jenž dle Hizballáhu zahájil produkci plynu ve sporných vodách východního Středomoří.

1. TEORETICKÝ RÁMEC

1.1 Terorismus a jeho komunikační strategie

Ještě na počátku devadesátých let byl terorismus považován nikoli za hrozbu, ale za riziko. Mezníkem zcela zásadního významu se staly teroristické útoky z 11. 9. 2001. Od té doby se o terorismu hovoří jako o závažné a naléhavé hrozbě a diskutuje se o možnostech, jak mu čelit. Autor v článku pak chápe terorismus jako

metodu použití síly či hrozby silou prováděná skrytými jednotlivci, skupinami nebo státem podporovanými aktéry. Akt násilí je zaměřen proti nevinným osobám nebo civilním cílům. Hlavním účelem teroristického aktu je vyvolat pocit strachu. Vedlejším účelem může být upoutání pozornosti, nebo získání dílčích výhod či ústupků ze strany atakovaného aktéra. Konečným cílem terorismu je politická změna.⁸

⁶ Jednou z mála výjimek je KARAGIANNIS, E. (2014). Comparative Islamist Perspectives on the Politics of Energy in the Middle East and Beyond. *Studies in Conflict & Terrorism*, roč. 37, č. 8, s. 621.

⁷ KOŘAN, M. (2008). Jednopřípadová studie. In: DRULÁK, P. a kol. *Jak zkoumat politiku*. Praha: Portál, s. 33.

⁸ Dále k tomu například srov. ŠEDIVÝ, J. (2003). Nové paradigma terorismu. *Mezinárodní politika*, roč. 27, č. 1, s. 4-5.

Podle Jana Eichlera pak terorismus jako fenomén bezpečnostních vztahů je vyhraněnou formou komunikace s veřejností a má čtyři hlavní složky, kterými jsou

odesílatel poselství (transmitter), jímž je vždy terorista nebo teroristická organizace; terč úderů (target), jímž jsou mrtví a ranění lidé, kteří mají tu osudovou smůlu, že v nesprávnou chvíli jsou na nesprávném místě; poselství (message), určené vždy těm, kdo rozhodují o politice napadených států; reakce zastrašovaného (feed-back), jež je výsledkem politického vyhodnocování.⁹

Ve vztazích mezi těmito čtyřmi složkami platí jedna základní zásada: Ten, komu je poselství adresováno, tedy vydíraný a zastrašovaný subjekt, není obětí teroristického útoku. Žádná ze škod, kterou teroristé záměrně způsobují, není samoučelná. Každý zabitý člověk, každá hmotná škoda jsou poselstvím a nástrojem nepřímého nátlaku na nejvyšší politické činitele. Od nich se očekává, že buďto udělají to, co si přejí teroristé, nebo naopak přestanou dělat to, co teroristům vadí.¹⁰ Komunikační strategie představuje důležitý nástroj při zkoumání cílů a motivů jednotlivých aktivit Hizballáhu zaměřených na vyhrožování vojenským útokem na energetický sektor, čímž vysílá politickým představitelům Izraele jasnou zprávu/poselství.

1.2 Teroristické útoky zaměřené na energetický sektor

Koncept terorismu zaměřeného na sektor energetiky není striktně vymezen pouze na ozbrojené útoky proti elektrárnám, ropné a plynárenské infrastruktuře, ropným a plynovým polím, rafinériím, skladům s ropou a jiným energetickým sítím. Tento koncept zahrnuje i nezákonnou činnost prováděnou proti těmto zařízením, jako je krádež ropy z potrubí, vyhrožování teroristickým útokem, politické vydírání nebo financování a podpora skupin či hnutí, které výše zmíněné útoky provádějí. Všeobecně lze uvést, že terorismus zaměřený na energetický sektor je kriminální aktivita proti energetickým zařízením, jež způsobuje signifikantní ztráty.¹¹

Tamara Makarenko dělí útoky proti ropnému a plynárenskému průmyslu do sedmi kategorií, a to dle stupňů hrozby pro různé aktéry tohoto průmyslu.¹² První, nejběžnější formou útoku, vzhledem k okamžitým dopadům a tím i způsobené nestabilitě, jsou bombové útoky na produktovody. Navíc způsobují velké škody národní ekonomice

⁹ Dále k tomu srov. EICHLER, J. (2009). *Mezinárodní bezpečnost v době globalizace*. Praha: Portal, 2, str. 161.

¹⁰ HENDERSON, H. *Terrorism. Library in Book*. Facts on File, 2001, s. 18.

¹¹ Dále srov. KOKNAR, A., M. (2009). The Epidemic of Energy Terrorism. In: LUFT, G., KORIN, A. (Eds.). *Energy Security Challenges for the 21st Century*. California: ABC-CLIO, LLC, s. 18-30.

¹² MAKARENKO, T. (2003). *Terrorist Threat to Energy Infrastructure Increases*. [on-line]. University of St. Andrews: Centre for the Study of Terrorism and Political Violence, June [cit. 2016-08-31]. Dostupné z: <http://goo.gl/VBQrg4>.

a mohou způsobit ztráty na životech. Druhou formou, která neodmyslitelně patří k těmto útokům na produktovody, jsou sabotáže ropovodů a plynovodů. Jejich dominantním účelem je vytváření národních ekonomických ztát. V minulosti byly k třetí formě tj. k útokům na kanceláře ropných společností, použity různé taktiky. Jako takové byly tyto útoky spíše symbolické a využívány především jako propagandistické akce. Ještě méně běžné než bombové útoky na kanceláře a vedení jsou útoky proti ropným depům, benzinovým stanicím nebo samotným rafineriím, které představují čtvrtou formu. Pátou formou jsou únosy energetických zařízení spojené s braním rukojmích. Spolu s násilnými přepadeními těchto zařízení nejde o běžnou taktiku teroristických skupin, právě z důvodů relativně vysokého stupně zabezpečení.¹³ Šestá a nejsmrtonosnější forma, ve smyslu potencionálních civilních ztrát, je přímý vojenský útok na personál ropných zařízení či závodů na zpracování plynu. Poslední a častěji se objevující formou jsou únosy zaměstnanců ropných firem teroristickými skupinami. S přihlédnutím k jednoduchosti provedení, únos pro výkupné je častou taktikou ze tří hlavních důvodů. Za prvé jako zdroj příjmů, za druhé jako protest proti korporátním taktikám energetických společností a za třetí pro rušení a ničení průzkumu a rozvoje ropných polí – čímž je to značně zatěžující pro národní finance.¹⁴

Teroristický útok cílený na energetický sektor představuje velkou hrozbu energetické bezpečnosti kdekoliv, kde k těmto útokům dochází nebo může dojít, přičemž možné ekonomické důsledky jsou potenciálně enormní ve vztahu k cílům útoků, jako jsou ropovody, depa, tankery, personál, rafinerie, LNG a ropné terminály atd. Při zranitelnosti této přepravní infrastruktury pak jakýkoliv výpadek v dodávkách nebo produkci může mít vážné dopady na energetických zdrojích závislé ekonomiky.

Ochrana klíčové energetické infrastruktury proti teroristickým útokům je nepochybně jednou z nejvyšších priorit bezpečnosti a prosperity. Mnohé země se zaměřují především na ochranu ropovodů, plynovodů, rafinerií a svých tankerů. Jiné země se soustřeďují na ochranu vodních zdrojů a vodního potrubí. Všechny země však potřebují zásoby strategických surovin, jež nejsou nevyčerpatelné a ubývají. Dostat ropy a jiné suroviny z nedostupných míst a drsnějšího prostředí až ke koncovému uživateli nebo do bezpečného prostoru je stále těžší. Navíc teroristé si byli vždy velmi dobře vědomi důležitosti ropy a plynu jako politické a ekonomické potřeby, takže teroristické útoky na energetické cíle jsou pro ně velmi lákavé.¹⁵

Jinak řečeno, v základu terorismu cíleného proti sektoru energetiky jde o útoky zaměřené na energetickou infrastrukturu a průmysl, například elektrárny, rozvodné sítě či rafinerie, ropná a plynová pole, podniky na zpracování plynu apod., ale i nezákonnou

¹³ KOKNAR, A., M. (2009). The Epidemic of Energy Terrorism. In: LUFT, G., KORIN, A. (Eds.). *Energy Security Challenges for the 21st Century*. California: ABC-CLIO, LLC, s. 18-19.

¹⁴ MAKARENKO, T. (2003). *Terrorist Threat to Energy Infrastructure Increases*. [on-line]. University of St. Andrews: Centre for the Study of Terrorism and Political Violence, June [cit. 2016-08-31]. Dostupné z: <http://goo.gl/VBQrg4>.

¹⁵ KOKNAR, A., M. (2009). The Epidemic of Energy Terrorism. In: LUFT, G., KORIN, A. (Eds.). *Energy Security Challenges for the 21st Century*. California: ABC-CLIO, LLC, s. 20.

činnost s tím spojenou s cílem destabilizovat vládu nebo i region.¹⁶ Kromě samotného přispění k politické a ekonomické nestabilitě může být cílení na energetický průmysl symbolem odporu vůči národním vládám a v neposlední řadě také jako způsob tlaku na cizí síly a mezinárodní korporace, jež mají strategický zájem v zemích produkujících ropu a plyn. To znamená, že útoky na energetický sektor představují v určitých případech důležitou součást strategie teroristických organizací v boji proti cizím mocnostem. Navíc teroristé čím dál častěji cílí na ropovody a plynovody jako možnost získávání ekonomických prostředků financující další teroristické operace nebo jako způsob, jak zvýšit svůj vliv mezi dalšími skupinami usilujícími o kontrolu.¹⁷ V tomto ohledu je pak potřeba se dále zaměřit na vztah energetiky a šíitského islámu, který je důležitý při zkoumání postoje Hizballáhu k energetice obecně a konkrétně k možným útokům a aktivitám cíleným na izraelský energetický sektor společně s doprovodnou kriminální činností.

1.3 Šíitský islám a energetika

Nicméně určitý problém při vymezení vztahu šíitského islámu a energetiky představuje skutečnost, že následná analýza role islámu v energetice reprezentuje pouze dílčí vzorec resp. pohled, byť k tomu dochází u významných muslimských představitelů a myslitelů, kteří zásadním způsobem ovlivňují a formují postoj islámu k energetice.¹⁸ Druhý problém při zkoumání role islámu v energetice pak představuje skutečnost, že každá teroristická organizace včetně Hizballáhu může své rozhodování a jednání, zaměřené například na útoky proti energetickému sektoru, ospravedlňovat vlastním výkladem islámu a jeho vztahem k energetice. Vzhledem k tomu, že Hizballáh je šíitské hnutí, další pozornost bude proto věnována především vztahu energetiky a šíitské větvi islámu, kde například šíitská škola Dža'fari zakazuje soukromé vlastnictví energetických zdrojů. Stejně tak šíitští kněží a intelektuálové diskutovali o významu ropného průmyslu.

Například irácký šíitský duchovní Muhammad Báqir as-Sadr ve své knize *Naše ekonomika*, klasifikuje minerály do dvou kategorií, a to na otevřené (například sůl či ropa), které nevyžadují dodatečnou práci a zpracování s cílem projevít svůj aktuální stav a na skryté (např. zlato a železo), jež vyžadují dodatečnou práci a rozvoj práce s cílem dosáhnout jejich potřebného stavu. Šíitský islám neuznává, aby si někdo přivlastňoval energetické

16 Dále srov. GIROUX, Jennifer. (2009). *Targeting Energy Infrastructure: Examining the Terrorist Threat in North Africa and its Broader Implications*. [on-line]. Real Institute Ecano, February 13 [cit. 2016-06-31]. Dostupné z <http://goo.gl/7jCjIK>.

17 STEINHÄUSLER, Friedrich et al. (2008). Security Risks to the Oil and Gas Industry: Terrorist Capabilities. *Strategic Insights*, 2008, roč. 7, č. 1; MAKARENKO, Tamara. (2003). *Terrorist Threat to Energy Infrastructure Increases*. [on-line]. University of St. Andrews: Centre for the Study of Terrorism and Political Violence, June [cit. 2016-08-31]. Dostupné z <http://goo.gl/VBQrg4>; KOKNAR, A., M. (2009). The Epidemic of Energy Terrorism. In: LUFT, G., KORIN, A. (Eds.). *Energy Security Challenges for the 21st Century*. California: ABC-CLIO, LLC, s. 20.

18 K tomu dále srov. KARAGIANNIS, E. (2014). Comparative Islamist Perspectives on the Politics of Energy in the Middle East and Beyond. *Studies in Conflict & Terrorism*, roč. 37, č. 8, s. 620.

ké bohatostí, které tak nemůže být v soukromém vlastnictví, ale spadá do společného vlastnictví.¹⁹ Nicméně šítský vůdce M. B. as-Sadr tvrdil, že islámské právo šaría umožňuje „podnikům získat takové množství minerálních zdrojů, které pokrývá individuální potřeby člověka“.²⁰ Jinými slovy, Muhammad Báqir as-Sadr představil veřejný a soukromý sektor, kde společnost může pronajímat veřejnou půdu za účelem rozvoje a produkce zásob ropy a zemního plynu.

Vedle toho o významu ropy v íránských a blízkovýchodních záležitostech diskutoval také vůdce íránské islámské revoluce ajatolláh Rúholláh Chomejní. V jedné ze svých přednášek nazvané *Neslučitelnosti monarchie s islámem*, kterou v 70. letech minulého století prezentoval z exilu v jižním Iráku, se R. Chomejní ptal: „...proč nikdo neprotestuje proti skutečnosti, že ropa patřící Íránu a islámu je prodávána do státu, který je ve válce s muslimy? Proč je Izrael schopen získat vliv v záležitosti muslimské země?“²¹ A. Chomejní tímto způsobem kritizoval privilegovaný vztah Šáha Muhammada Rezi Pahlaviho s židovským státem, který byl viděn většinou islamistů jako úhlavní nepřítel.²² Ještě důležitější je skutečnost, že A. Chomejní pochopil a zdůrazňoval strategický význam ropného sektoru pro přežití íránského režimu. V tomto ohledu A. Chomejní v listopadu 1978 uvedl, že „je povinností všech úředníků a pracovníků ropných firem zabránit vývozu ropy jako životně důležitého zdroje. Vědí tito pracovníci a úředníci, že kulky, které probodávají prsa našich drahých mladých lidí, které utápí v krvi naše muže, ženy a děti, jsou hrazeny z peněz získaných z ropy, kterou oni produkují?“²³

Ajatolláh Chomejní nebyl jediný íránský vůdce, který věnoval pozornost energetickým otázkám. Stejně tak lze jmenovat například íránského intelektuála Alího Šarí'atího, který se zabýval vztahem islámu s marxismem, a zejména podivným spojením mezi energetickými surovinami (včetně ropy a zemního plynu) a západní sexuální etikou. Ali Šarí'atí ve své přednášce nazvané *Očekávání od muslimské ženy* jasně uvedl, že „západní kolonialismus exportoval sexuální svobody do východních zemí výměnou za jejich energetické suroviny. Na místo ropy, diamantů, zlata, kaučuku apod., které Západ dovážel z východu, sem vyvážel freudismus a sexuální svobody“.²⁴ Ve spisech A. Chomejního a A. Šarí'atího je tak zcela patrná antiimperialistická nálada resp. postoj. Oba představitelé viděli ropu jako zdroj a příčinu cizího vměšování do íránských vnitřních záležitostí; zatímco Ajatolláh Chomejní se zaměřil na Izrael, Ali Šarí'atí obviňoval Západ ze využívání/zneužívání zdrojů muslimů.²⁵

19 AS-SADR, M., B. (1994). *Our Economics*, vol. 2. Tehran: World Organization for Islamic Services, s. 112.

20 Tamtéž, s. 112.

21 KHOMEINI, I. (1981). *Islam and Revolution: Writings and Declarations*. Berkeley: Mizan Press, s. 203.

22 Írán za vlády Šáha Pahlaviho nejen prodával ropu izraelským společnostem, ale také stavěl a provozoval ropovod Ejlat–Aškelon na přepravu ropy z Íránu na evropské trhy.

23 Dále srov. KHOMEINI, I. (1981). *Islam and Revolution: Writings and Declarations*. Berkeley: Mizan Press, s. 243.

24 SARIATI A. n/a. *Expectations from the Muslim Woman*, part 1. [on-line]. Dr. Ali Shariati [cit. 2017-06-28]. Dostupné z: <http://www.shariat.com/english/woman/woman1.html>.

25 KARAGIANNIS, E. (2014). Comparative Islamist Perspectives on the Politics of Energy in the Middle East and Beyond. *Studies in Conflict & Terrorism*, roč. 37, č. 8, s. 621.

Podobný názor sdílel i přední libanonský šíitský ajatolláh Mohammad Hussein Fadlallah, jenž v ekonomické oblasti obvinil Západ ze zneužívání Blízkého východu jako oblasti s cenově dostupnými přírodními zdroji, zejména ropy a plynu, a jako obrovského trhu, kam západní státy vyváží spotřebitelské produkty a zastaralou vojenskou techniku.²⁶ M. H. Fadlallah pak v tomto ohledu přijímá perspektivu neomarxistů a stoupenců teorie závislosti, kteří nevidí žádný nebo jen malý přínos pro ekonomiky zemí třetího světa z obchodních, energetických a hospodářských vazeb se Západem.²⁷ Nicméně i přes tento postoj a nespočet odkazů na negativní ekonomické důsledky těsných hospodářských vazeb muslimských zemí se Západem, nepostupuje M. H. Fadlallah komplexní kritiku ekonomických vztahů Západu a států arabského a islámského světa. Fatwa a opakované výzvy k bojkotu amerických výrobků ze strany Mohammada Husseina Fadlallaha jsou pak důsledkem bezpodmínečné podpory Spojených států vůči Izraeli, a nikoliv proto, že by M. H. Fadlallah považoval hospodářské vztahy se Spojenými státy za vykořisťovatelské.²⁸

2. ENERGETICKÁ STRATEGIE HIZBALLÁHU

Hizballáh při plnění některých funkcí státu, včetně otázky zajištění nepřerušovaných a stabilních energetických dodávek, věnuje energetice zvýšenou pozornost. Zároveň energetika jako významná regionální otázka představuje pro Hizballáh důležitou součást jeho strategie, která nabízí příčinu konfrontace s úhlavním nepřítelem Izraelem. V tomto ohledu je hlavním zájmem energetické strategie Hizballáhu především snaha (a) zajistit energetickou bezpečnost Libanonu a (b) zahájit vlastní těžbu ropy a plynu na úkor Izraele, který má být poražen.

Libanon na svém území v současné době nemá žádné zásoby ropy ani plynu. Naopak země je silně závislá na dovozu energie k pokrytí domácí poptávky, a to zejména ropy a ropných produktů, které v roce 2014 představovaly více než 97 % celkových dodávek primární energie v hodnotě 5,11 mld. dolarů, což představuje 11,4 % libanonského HDP.²⁹ Libanonská vláda chce proto do budoucna diverzifikovat energetický mix směrem od ropy k zemnímu plynu,³⁰ aby posílila svou bezpečnost dodávek. Nicméně stejně jako u ropy bude muset Libanon prozatím importovat všechny své dodávky zemního plynu ze zahraničí.

Otázka zajištění a posílení energetické bezpečnosti je pak z pohledu Hizballáhu bezprostředně spojena se vztahem Libanonu k hlavnímu nepříteli, a to Izraeli, který si údajně neoprávněně nárokuje libanonské nerostné bohatství ropy a zemního plynu ve východ-

²⁶ Dále srov. BAROUDI, S., E. (2013). Islamist Perspectives on International Relations: The Discourse of Sayyid Muhammad Hussein Fadlallah (1935–2010). *Middle Eastern Studie*, roč. 49, č. 1, s. 120.

²⁷ Tamtéž, s. 120.

²⁸ Tamtéž, s. 120.

²⁹ FATTOUH, B., EL-KATIRI, L. (2015). *Lebanon: The Next Eastern Mediterranean Gas Producer?* [on-line]. The German Marshall Fund of the United States, s. 1 [cit. 2017-06-28]. Dostupné z goo.gl/UHRHfp.

³⁰ Zemní plyn není v současné době nijak výrazně zastoupen v energetickém mixu Libanonu.

ních vodách Středozemního moře. Postoj Libanonu a Hizballáhu k Izraeli a této problematice explicitně vystihl novinový článek v deníku *Al-Safir*, který byl otištěn dne 8. června 2010, několik dní po objevení zemního plynu v Izraeli, pod titulkem *Izrael plánuje ukrást Libanonu offshorová plynová pole*. Podle autora článku „Izraelci ignorují skutečnost, že zásoby plynu [v rámci pole Leviathan] se táhnou za rámec přibližných hranic jejich teritoriálních vod a podle jejich [vlastního] schématu zasahují do libanonských vod – něco, co představuje pro Libanon novou výzvu...“³¹ Článek pokračoval tvrzením, že většina vrtů Izraele na poli Leviathan byla mimo libanonské pobřeží, a dále předpověděl, že „oblast se brzy stane novou zónou konfliktu mezi Izraelem a Libanodem, který bude bránit svá práva na moři...“.³²

Tyto obavy potvrdil o tři roky později Hasan Nasralláh, když v jednom ze svých vystoupení zopakoval vyjádření libanonského ministra energetiky, který varoval, že „Izraelci jsou schopni položit potrubí a vzít naši – libanonskou – ropu a zemní plyn. Nicméně jako obvykle, nikdo [...] se ani nepohnul, zatímco Izraelci jsou schopni položit ruce na naši ropu, vodu, zemi, svrchovanost.“³³ Hasan Nasralláh dále zdůraznil, že Libanon zůstává zemí pro své obyvatele, a že „naše vody zůstanou libanonské a naše ropné bohatství zůstává Libanonců. Dohodli jsme se, že nebudeme akceptovat, aby se někdo dotýkal suverenity naší země...“ a „Izraelci vědí, že neexistuje žádná tolerance při překročení tohoto limitu...“.³⁴

Hizballáh pak vyvinul svoji energetickou strategii spoléhající na metodu „užití nebo hrozby násilí“, která je založena na dvou pilířích, jež korespondují s hlavními cíli a motivy. Za první, Hizballáh vyhrožuje útokem na energetický sektor Izraele s cílem vojensky bránit libanonské energetické bohatství ropy a plynu před Izraelem a zajistit energetickou bezpečnost Libanonu, přičemž hlavním motivem je posílení stabilních dodávek a přístupu k energii, ale také požadavek na rozvoj vlastní produkce ropy a plynu. Za druhé, Hizballáh vyhrožuje vojenským útokem na energetický sektor Izraele s cílem poškodit svého nepřítele a odradit Izrael od produkce plynu a ropy ve sporných oblastech východního Středomoří, přičemž hlavním motivem je konfrontace a usvědčení Izraele z agresivní energetické politiky vůči Libanonu, na kterou hnutí nebude váhat odpovědět vojenským útokem.

31 VARULKAR, H. (2010). *Internal Conflict in Lebanon Over Control of Oil and Gas Resources*. [online]. MEMRI, July 13, 2010 [cit. 2017-07-02]. Dostupné z goo.gl/Dde76y.

32 Tamtéž.

33 Srov. NASRALLÁH, H. (2013). *Speech delivered by Hezbollah Secretary General Sayyed Hassan Nasrallah during the annual Iftar dinner of the "Islamic Resistance Support Organization*. [online]. The Saker, July 22, 2013 [cit. 2017-07-02]. Dostupné z goo.gl/ElbnQc.

34 Tamtéž.

3. PŘÍKLADY VYHROŽOVÁNÍ ÚTOKEM VŮČI IZRAELI ZE STRANY HIZBALLÁHU

Tato část se následně věnuje konkrétním projevům resp. příkladům vyhrožování vojenským útokem vůči Izraeli ze strany Hizballáhu. Stejně tak je pozornost věnována cílům a motivům, které hnutí Hizballáh sleduje ve své strategii zaměřené na vyhrožování útokem na energetický sektor Izraele. Hlavním informačním zdrojem této činnosti libanonského hnutí Hizballáh jsou především projevy, vystoupení a rozhovory jeho generálního tajemníka Hasana Nasralláha.³⁵

3.1 Vyhrožování vojenským útokem na energetický sektor Izraele s cílem bránit libanonské energetické bohatství

Před hrozbou ze strany Izraele vůči Libanonu varoval generální tajemník Hizballáhu již na první výročí „letní války“ v červenci 2006 v jednom ze svých projevů, kde zdůraznil, že Izrael je „nepřítelem, jehož povaha je agresivní s historickými ambicemi pro naši půdu, vodu a přírodní bohatství“.³⁶ Skutečný význam tohoto varování před „agresí“ ze strany Izraele ve spojení s libanonským „přírodním bohatstvím“ se jasně projevil v posledních několika letech v souvislosti s objevením několika velkých a středně velkých plynových polí v rámci naleziště Levanta, které je jednou ze sedmi pánví (nalezišť) v regionu východního Středomoří.

V rámci naleziště Levanta bylo v roce 2009 nejprve objeveno plynové pole Tamar s prokázanými rezervami zemního plynu kolem 283 mld. m³, které náleží Izraeli. Následně v listopadu 2010 americká firma Noble Energy, jako součást konsorcia zahrnujícího Delek Drilling, Avner Oil a Ratio Oil, objevila u izraelského pobřeží další plynové pole Leviathan s prokázanými rezervami plynu kolem 510 mld. m³. O krok později v listopadu 2011 pak firma Noble Energy oznámila další významný objev zemního plynu na mořském dně mezi Kyprem a Izraelem, a to pole Afrodita s odhadovanými rezervami kolem 102–170 miliard m³ zemního plynu. Celkové rezervy naleziště Levanta jsou odhadovány až na 3,4 bilionů m³ plynu (z toho 1,076 bil. m³ realizovaného plynu) a 1,7 miliardy barelů realizovatelné ropy.³⁷

Libanonská výlučná ekonomická zóna (VEZ), která je součástí naleziště Levanta, by pak mohla obsahovat značný potenciál uhlovodíků, s počátečním odhadem až 850 mld. m³ plynu a 660 milionů barelů ropy. Přestože zatím nebyly realizovány žádné průzkumné

³⁵ Autorovi se podařilo nashromáždit celkem 60 projevů generálního tajemníka H. Nasralláha, které se věnují energetické otázce, zejména ropě a zemního plynu.

³⁶ NASRALLÁH, H. (2007). *Al-Sayyed Nasrallah's speech at Rayah Stadium on Divine Victory Festival*. [online]. The Saker, August 19, 2007 [cit. 2016-04-20]. Dostupné z goo.gl/PLf5o1.

³⁷ *Lebanon*. [online]. The U. S. Energy Information Administration, March 2014 [cit. 2016-04-20]. Dostupné z <https://www.eia.gov/beta/international/analysis.cfm?iso=LBN>.

vrty, libanonský ministr energetiky Gebran Bassil odhadl zásoby až na 2,7 bilionů m³ plynu a na 865 milionů barelů ropy. Nicméně norská společnost Spectrum, která v srpnu 2012 provedla v Libanonu první 3D seismický průzkum, odhadla vytěžitelné zásoby plynu v libanonských pobřežních vodách na 700 mld. m³ zemního plynu.³⁸ Objevení těchto rezerv ropy a plynu a jejich produkce, která ovšem nezačne dříve než po roce 2020, by mělo přispět ke snížení energetické závislosti a posílení energetické bezpečnosti Libanonu, což opakovaně uvítal H. Nasralláh v řadě svých projevů, kdy například uvedl, že „dnes má Libanon ve svých regionálních vodách národní bohatství“³⁹ a „dokonce říkají, že to naše bohatství, tedy libanonské – tj. ropa a zemní plyn, stojí miliardy dolarů“,⁴⁰ proto „následující naši chválu Alláhu, naše poděkování jsou určeny Tobě za objevení ropy a zemního plynu“,⁴¹ které „budeme využívat“,⁴² přičemž „Libanon je v současné době v přechodu do nové fáze s prozkoumanými zásobami ropy a zemního plynu a naše země je nasměrována k prosperitě, zlepšení životních podmínek našich občanů...“.⁴³

Nicméně komerční produkce uhlovodíkových rezerv Libanonu čelí mnoha vnitřním a vnějším výzvám. V první řadě je problémem skutečnost, že energetický sektor zaměřený na těžbu ropy a plynu, stejně jako potřebný regulační a institucionální rámec, je v Libanonu stále v zárodku. Vedle toho Libanon až do roku 2005 neměl žádnou plynárenskou infrastrukturu. Za druhé, uzavřený politický systém Libanonu vedl k velkému zpoždění hydrokarbonového rozvoje a způsobil nestabilní regulační prostředí, přičemž země trpí slabou správou, rozsáhlou korupcí a špatným obchodním klimatem.⁴⁴

Asi největší problém pak představuje nejasná demarkační linie mezi Libanonom a Izraelem ve Středozemním moři, kdy Libanon prohlašuje, že Izrael je v rozporu s jeho námořním právem. Jinak řečeno, Libanon tvrdí, že je zde sporná oblast o rozloze kolem 850 km² zasahující do produkce izraelských plynových polí Tamara a Leviathan mezi Kyprem, Libanonom a Izraelem, která je součástí libanonské výlučné ekonomické zóny⁴⁵. To potvrdil H. Nasralláh, podle kterého je „Libanon přesvědčen, že tato oblast (850 km²) je

³⁸ FATTOUH, B., EL-KATIRI, L. (2015). *Lebanon: The Next Eastern Mediterranean Gas Producer?* [on-line]. The German Marshall Fund of the United States, s. 1 [cit. 2017-06-28]. Dostupné z goo.gl/UHRHfp.

³⁹ NASRALLÁH, H. (2011). *“Dignity and Victory” Festival Speech by Hassan Nasrallah*. [on-line]. Voltairnet.org, July 26, 2011 [cit. 2016-04-20]. Dostupné z <http://www.voltairenet.org/article170913.html>.

⁴⁰ Srov. NASRALLÁH, H. (2012). *Speech of Hezbollah Secretary General Sayyed Hassan Nasrallah during the Iftar of the women's cadre in the Islamic Resistance Support Association*. [on-line]. Voltairnet.org, August 10, 2012 [cit. 2016-04-20]. Dostupné z <http://www.voltairenet.org/article179653.html>.

⁴¹ Dále srov. NASRALLÁH, H. (2013). *Hassan Nasrallah's speech on The Injured Fighter Day*. [on-line]. Voltairnet.org, June 17, 2013 [cit. 2016-04-20]. Dostupné z <http://www.voltairenet.org/article179068.html>.

⁴² NASRALLÁH, H. (2014). *Full speech delivered by Hezbollah Secretary General Hassan Nasrallah on Friday August 15, 2014*. [on-line]. The Saker, August 18, 2014 [cit. 2016-04-20]. Dostupné z <http://vineyardsaker.blogspot.cz/2014/08/full-speech-delivered-by-hezbollah.html>.

⁴³ ABDUL-HUSSAIN, H. (2013). *Loud and Unclear: Nasrallah sends out mixed messages on Syria*. [on-line]. The Majala, May 15, 2013 [cit. 2016-04-20]. Dostupné z goo.gl/UE695D.

⁴⁴ FATTOUH, B., EL-KATIRI, L. (2015). *Lebanon: The Next Eastern Mediterranean Gas Producer?* [on-line]. The German Marshall Fund of the United States, s. 2 [cit. 2017-06-28]. Dostupné z goo.gl/UHRHfp.

⁴⁵ De Micco, Pasquale. *The prospect of Eastern Mediterranean gas production: An alternative energy supplier for the EU?* [on-line]. European Parliament, April 2014 [cit. 2017-06-28]. Dostupné z <http://goo.gl/YWhVCT>.

jeho a Izrael zde nemá právo těžit ropu nebo zemní plyn ...“.⁴⁶ Zároveň skutečnost, že Libanon a Izrael jsou stále technicky ve válce a v současné době nemají diplomatické styky, znemožňuje vytyčení demarkační linie ve Středozemním moři mezi oběma státy.

V roce 2011 proto obě země, Libanon i Izrael, předložily nároky na vymezení jejich VEZ k OSN.⁴⁷ Ještě předtím v srpnu 2010 libanonský parlament schválil zákon č. 132 o ropných zdrojích v pobřežních vodách, který poskytuje právní a institucionální rámec pro průzkum a těžbu zdrojů ropy a plynu v pobřežních vodách Libanonu ve východním Středomoří a zpochybňuje vlastnická práva Izraele v rámci pole Leviathan a následně v červenci 2016 se libanonská vláda rozhodla vydávat povolení na průzkum ropy a plynu ve vodách, na něž si nárokuje právo Izrael. Takový vývoj by mohl změnit plány Izraele na rozvoj jeho plynových polí, či dokonce působit jako příčina vojenské konfrontace mezi Izraelem a Hizballáhem.

To již dříve potvrdil H. Nasralláh, podle kterého „se ropa a zemní plyn mohou stát bodem konfliktu mezi Libanonem a jeho nepřítelem [Izraelem] zejména při vymezení sporné oblasti“, proto je otázkou „jaké jsou pro Libanon záruky, že v budoucnosti získá vlastní zemní plyn a ropu? A [...] budeme mít skutečně prospěch z dostupných schopností a kapacit na úrovni zemního plynu a ropy? To jsou důležité otázky, ale je tu ještě jedna důležitá otázka“,⁴⁸ a to „Jak bychom měli bránit naši ropu a zemní plyn? Poezií? Transparenty?“.⁴⁹ Na tuto otázku pak jasně odpověděl náměstek generálního tajemníka Naim Kassim, dle kterého „Libanon [Hizballáh] bude stát na stráži s cílem chránit svá práva bez ohledu na cenu“.⁵⁰

Kromě toho Hizballáh odmítl uznat dohodu se sousedním Kyprem podepsanou bývalým premiérem Fouadem Siniorou v lednu 2007, která vytyčuje libanonsko-kyperskou námořní hranici ve smyslu výlučné ekonomické zóny. V návaznosti na izraelské objevy plynu pak tato otázka získala nový politický význam, když například v říjnu 2012 úředník Hizballáhu uvedl, že „dohoda mezi Libanonem a Kyprem je anulována, protože libanonská strana, která ji podepsala, překročila svoje oficiální kapacity [...] Moře, stejně jako země jsou stoprocentním legitimním právem Libanonu a budeme je bránit celou svou silou“.⁵¹ Ve skutečnosti Hizballáh nejenom oponoval libanonsko-kyperské vymežující dohodě, ale byl také znepokojen rychlým zlepšením vzájemných vztahů mezi Kyprem

46 Dále srov. NASRALLÁH, H. (2011). „Dignity and Victory“ Festival Speech by Hassan Nasrallah. [on-line]. Voltairnet.org, July 26, 2011[cit. 2017-06-28]. Dostupné z <http://www.voltairenet.org/article170913.html>.

47 To ovšem vyvolává problém neslučitelnosti vyplývající z dohod o námořní hranici, které obě země vyjednaly s Kyprem v roce 2007 resp. 2010. Rozpor mezi těmito dohodami má za následek vznik sporné oblasti, kde se překrývají izraelská, a libanonská VEZ.

48 NASRALLÁH, H. (2012). *Speech of Hezbollah Secretary General Sayyed Hassan Nasrallah during the Iftar of the women's cadre in the Islamic Resistance Support Association*. [on-line]. Voltairnet.org, August 10, 2012 [cit. 2016-04-20]. Dostupné z <http://www.voltairenet.org/article179653.html>.

49 NASRALLÁH, H. (2011). *Speech of Hezbollah Secretary General of Hassan Nasrallah's on March 19 2011*. [on-line]. Youtube.com, March 22, 2011 [cit. 2016-04-20]. Dostupné z goo.gl/7ShhSp.

50 KARAGIANNIS, E. (2014). Comparative Islamist Perspectives on the Politics of Energy in the Middle East and Beyond. *Studies in Conflict & Terrorism*, roč. 37, č. 8, s. 622.

51 CHOUI, F. (2012). Hezbollah: Siniora Gave Away Lebanese Oil. [on-line]. *Al Akhbar*, October 27, 2012 [cit. 2016-04-20]. Dostupné z <http://english.al-akhbar.com/node/13139>.

a Izraelem a neposlední řadě byl překvapen zjištěním, že Kypr po desetiletí sledoval pro-libanonskou a propalestinskou politiku.

3.2 Vyhrožování vojenským útokem na energetický sektor Izraele s cílem poškodit nepřítele a odradit ho od produkce plynu a ropy

Energetická otázka spojená s objevením nových zásob ropy a zemního plynu ve východním Středomoří tak představuje novou spornou otázku v izraelsko-libanonských vztazích, kterou Hizballáh využil ke konfrontaci s Izraelem. Tvrděním, že Izrael krade libanonské zásoby plynu a ropy, libanonské hnutí Hizballáh ve skutečnosti demonizuje svého soupeře, který je obviněn z energetického imperialismu. Nicméně takové tvrzení dobře rezonuje s názory mnoha Libanonců, kteří vnímají Izrael jako agresivního souseda, který nerespektuje územní celistvost Libanonu. V tomto ohledu může šíitské hnutí Hizballáh samo sebe prezentovat jako skutečně vlasteneckou organizaci, která bojuje proti Izraeli ve jménu národní nezávislosti a suverenity. Ještě důležitější je skutečnost, že otázka energie může přetvořit obraz hnutí Hizballáh v okamžiku, kdy čelí silné kritice za svoji účast v syrské občanské válce.

Tento postoj Libanonu vůči Izraeli zopakoval Hasan Nasralláh v televizním projevu na konci července 2011 u příležitosti pátého výročí „letní války“ v roce 2006. Podle H. Nasralláha, „[Libanon] nikdy neuzná právo Izraele na jeho existenci, stejně jako právo na těžbu ropy a plynu v libanonských a palestinských vodách“.⁵² Zároveň H. Nasralláh neváhal pohrozit Izraeli útokem proti jeho energetické infrastruktuře, když jasně zdůraznil, že „jsme varovali Izrael před rozšiřováním jeho vlivu v této oblasti a loupením libanonských zdrojů z libanonských vod“, přičemž uvedl, že „ten, kdo poškozuje naše budoucí ropná zařízení v libanonských teritoriálních vodách, musí počítat s tím, že také jeho vlastní zařízení budou napadena“.⁵³ Podobně se generální tajemník Hizballáhu vyjádřil i o rok později v jednom ze svých projevů v srpnu 2012, kde opět nepřímou pohrozil Izraeli vojenskou odpovědí v případě, pokud se pokusí těžit zemní plyn a ropu v libanonských teritoriálních vodách.⁵⁴ Současně s tím ovšem Hasan Nasralláh připustil, že Hizballáh za stávající situace není schopen efektivně bránit libanonské přírodní bohatství proti Izraeli. Vůdce libanonského hnutí Hizballáh Hasan Nasralláh pak ve svém projevu zdůraznil:

⁵² NASRALLÁH, H. (2011). „Dignity and Victory“ Festival Speech by Hassan Nasrallah. [on-line]. Voltairnet.org, July 26, 2011[cit. 2016-04-20]. Dostupné z <http://www.voltairenet.org/article170913.html>.

⁵³ Tamtéž.

⁵⁴ V reakci na vyhrožování ze strany Hizballáhu a především k ochraně svých offshorových nalezišť zemního plynu ve východním Středomoří koupilo v prosinci 2013 izraelské námořnictvo například dvě německé fregaty v celkové hodnotě 1,37 miliardy dolarů. O dva roky později, v květnu 2015 pak I Izrael koupil od Německa další čtyři válečné lodě v hodnotě 480 mil. dolarů za jednu loď. K tomu srov. Israeli navy to get 2 German frigates to shield natural gas fields [on-line]. UPI.com, December 17, 2013 [cit. 2016-04-20]. Dostupné z goo.gl/ktW78F; Israel and Germany sign deal for ships to guard gas rigs. [on-line]. The Times of Israel, May 11, 2015 [cit. 2016-04-20]. Dostupné z goo.gl/vLPUqL.

„Jaké jsou záruky, že Izrael nenapadne Libanon a jak jej můžeme odradit od útoku na Libanon [a krádeže našeho nerostného bohatství]? Neexistuje žádná odpověď. Je zde jen jedna odpověď: vyzbrojit armádu. Shodli jsme se na tom. Pojdme vyzbrojit armádu. Nicméně tato armáda není schopna tvořit odstrašující sílu a [bránit naši ropu a zemní plyn]. Její síla musí být přinejmenším stejná jako u Izraele. Musíme vlastnit nejsilnější letectvo v regionu, jako je například izraelské letectvo, a musíme mít armádu podobnou izraelské armádě. To znamená vytvořit jakousi rovnováhu, s jejíž pomocí bychom mohli chránit Libanon a zároveň dosáhnout odstrašující vojenské síly v kvalitě, kvantitě a schopnostech.“⁵⁵

Ve skutečnosti hnutí Hizballáh disponuje vlastní rozsáhlou vojenskou kapacitou, pokud by se rozhodl k útokům proti izraelským plošinám na těžbu zemního plynu v pobřežních vodách východní části Středozemního moře. To mimo jiné potvrdila válka v roce 2006, která jasně ukázala, že hnutí Hizballáh drží například rakety C-802 s doletem kolem 120 km k ničení lodí, stejně jako balistické rakety Zelzal-2 s doletem od 200 do 400 km.⁵⁶ Vedle toho má libanonské hnutí ve své výzbroji také velice sofistikované nadzvukové rakety Onyx pro boj s plavidly, které hnutí Hizballáh s největší pravděpodobností získalo ze Sýrie, jíž je naopak dodala Ruská federace.⁵⁷ Rakety Onyx jsou schopny zasáhnout plošiny na těžbu zemního plynu a ohromit izraelské přístavy v Haifě a Ašdodu.⁵⁸ To potvrdil Hasan Nasralláh v jednom ze svých projevů v lednu 2016, když varoval Izrael před útokem na skladovací nádrže plynu amoniak v přístavu Haifa. Podle Hasana Nasralláha:

„Není třeba se obávat války s Izraelem, protože po první a druhé válce s Libanodem se Izrael rozhodl vést válku, pouze pokud je zaručeno rychlé vítězství. Když Izrael ví, že je zde síla Libanonu, která mu může zabránit v dosažení rychlého vítězství, nebude se angažovat v takové válce. [...] Hizballáh má několik raket, jež jsou schopny způsobit katastrofu ve městě Haifa, která by byla ekvivalentem útoku ‚atomové bomby‘. Izraelští experti říkají, že obyvatelé Haify se obávají smrtícího útoku na zásobníky čpavku, které obsahují více než 15 000 tun tohoto plynu.... To by vedlo ke smrti desítek tisíc obyvatel a až 800 000 Izraelců by mohlo být postiženo...“⁵⁹

⁵⁵ NASRALLÁH, H. (2012). *Speech of Hezbollah Secretary General Sayyed Hassan Nasrallah during the Iftar of the women's cadre in the Islamic Resistance Support Association*. [on-line]. Voltairnet.org, August 10, 2012 [cit. 2016-04-20]. Dostupné z <http://www.voltairenet.org/article179653.html>.

⁵⁶ KARAGIANNIS, E. (2014). Comparative Islamist Perspectives on the Politics of Energy in the Middle East and Beyond. *Studies in Conflict & Terrorism*, roč. 37, č. 8, s. 623.

⁵⁷ Vedle toho se spekuluje, že by Hizballáh mohl získat resp. vlastnit také ruské letecké protiletadlové rakety Jachont s doletem až 300 km, čímž by mohl potenciálně ohrožovat izraelská plynová pole ve Středozemním moři a schopnost izraelského námořnictva působit v oblasti. Hezbollah said to have obtained 'game-changing' anti-ship missiles. [on-line]. *The Times of Israel*, February 19, 2017 [cit. 2017-04-20]. Dostupné z goo.gl/YqoFAC.

⁵⁸ ZITUN, Y. (2016). 'Hezbollah is getting the most sophisticated Russian weapons'. [on-line]. *Israel News*, January 20, 2016 [cit. 2016-04-20]. Dostupné z goo.gl/bxzhj.

⁵⁹ NASRALLÁH, H. (2016). *Sayyed Nasrallah Warns 'Israel' of 3rd Lebanon War, and to Al-Saud: Ground Intervention in Syria to End You*. [on-line]. ABNA24.com, February 17, 2016 [cit. 2016-04-20]. Dostupné z goo.gl/zOWr3X.

Hrozbu útoku na skladovací nádrže plynu amoniak v přístavu Haifa zopakoval Hasan Nasralláh znovu v polovině února 2017. Vedle toho ovšem vůdce Hizballáhu pohrozil raketovým útokem na izraelské jaderné reaktory v jižním městě Dimona. Hasan Nasralláh pak vyzval „Izrael nejen k evakuaci nádrže z Haify, ale i k demontáži jaderného zařízení Dimona“ a zároveň varoval, že „izraelské jaderné zbraně, které představují hrozbu pro celý region, proměníme v hrozbu pro Izrael“.⁶⁰

Libanonské šíitské hnutí Hizballáh tak přijalo jako součást své strategie energetický program, který se zaměřuje na zásoby plynu a ropy u pobřeží Libanonu. To znamená, že libanonské hnutí Hizballáh využívá otázku pobřežních plynových polí k mobilizaci široké podpory pro jeho boj proti Izraeli, kterého se snaží odradit od produkce plynu ve sporných vodách východního Středomoří a současně s tím poskytuje vizi transformace zadlužené ekonomiky Libanonu.

ZÁVĚR

Vzhledem ke stále rostoucímu politickému a hospodářskému významu ropy a zemního plynu ve světě, převzala energetickou otázku v průběhu několika posledních desetiletí do svého diskurzu většina islamistických organizací a hnutí, které současně s tím inkorporovaly energetickou agendu do svých strategií. Příkladem může být al-Káida, Tálibán, Islámský stát, ale i libanonské (politicky šíitské) sociální hnutí Hizballáh, jež disponuje vlastními ozbrojenými složkami a využívá i teroristické metody boje.

Pro hnutí Hizballáh, které má atributy státního aktéra a je odpovědné svým voličům, představuje energetická agenda dlouhodobě důležité lokální téma, jež se stalo součástí jeho strategie. Na jednu stranu pak Hizballáh v tomto ohledu spoléhá na islámské zdroje, aby si zajistil legitimizaci svých kampaní a zájmů, které jsou běžně podporovány verší z Koránu. Stejně tak Hizballáh jedná v souladu s šíitským islámem a názory některých jeho představitelů a myslitelů, jako například vůdce íránské revoluce ajatolláha R. Chomejního, A. Šarí'atího či ajatolláha M. H. Fadlallaha. Zároveň tvorba a podpora energetické agendy ze strany Hizballáhu slouží jako cenná politická zbraň a nabízí příčinu konfrontace vůči úhlavnímu nepříteli tj. Izraeli. Na druhou stranu představa hnutí Hizballáh o vlastnictví zásob plynu a ropy vychází spíše z pragmatického předpokladu, že tyto zdroje by mohly mít pozitivní vliv na domácí i zahraniční politiku, než šíitským islámem ovlivněného požadavku, že skupina by měla chránit majetek ummy. V tomto případě se Hizballáh dostává do rozporu s názory například šíitské školy Dža'fari či iráckého šíitského duchovního M. B. as-Sadra. Hnutí Hizballáh realizuje svoji energetickou strategii pomocí metody „hrozby nebo užití síly“ a dívá se na násilí, jako legitimní způsob k dosažení cílů v oblasti energetiky. Následující tabulka č. 1 shrnuje hlavní rysy činnosti Hizballáhu v sektoru energetiky.

⁶⁰ Hezbollah chief threatens Israel's Dimona nuclear reactor. [on-line]. *The Times of Israel*, February 16, 2017 [cit. 2017-04-20]. Dostupné z goo.gl/ALmtvt.

Teroristická a militantní organizace či hnutí	Kritéria			
	Charakteristika organizace	Postoj organizace k energetice a zájmy energetické strategie	Vliv islámu na roz- hodování a jednání organizace	Metody energetické strategie
Hizballáh	- Libanonské islamistické (politicky šíitské) sociální hnutí, které disponuje vlastními ozbrojenými složkami a využívá i teroristické metody boje.	- Energetika jako významná regionální otázka představuje důležitou součást strategie, která nabízí příčinu konfrontace s Izraelem. - Hlavním zájmem energetické strategie je zajistit energetickou bezpečnost Libanonu a zahájit vlastní těžbu ropy a plynu na úkor Izraele, který má být poražen.	- Na jednu stranu dochází při jednání a rozhodování ke zneužívání šíitského islámu. - Na druhou stranu dochází k rozhodování a jednání ve jménu šíitského islámu.	Užití násilí nebo hrozba násilím

Tabulka č. 1: Hlavní rysy činnosti Hizballáhu v sektoru energetiky

Hlavním zájmem energetické strategie Hizballáhu je zajistit energetickou bezpečnost Libanonu a zahájit vlastní těžbu ropy a plynu na úkor Izraele, který má být poražen. V toto ohledu pak Hizballáh vyhrožuje vojenským útokem na ropná a plynová pole a energetická zařízení Izraele s cílem bránit potenciální libanonská naleziště ropy a plynu ve východním Středomoří před Izraelem a zajistit energetickou bezpečnost Libanonu. Hlavním motivem tohoto vyhrožování je především snaha o zabezpečení stabilních a nepřerušovaných dodávek ropy, plynu, ale i elektřiny a posílení přístupu k energiím, ale také požadavkem na rozvoj vlastní produkce ropy a plynu v libanonských vodách. Zároveň hnutí Hizballáh vyhrožuje vojenským útokem na plynová a ropná pole v izraelských vodách a na energetickou infrastrukturu Izraele s cílem poškodit svého hlavního nepřítele a odradit Izrael od těžby a produkce plynu a ropy ve sporných oblastech východního Středomoří. Hlavním motivem vyhrožování je zejména obvinění a usvědčení Izraele z agresivní energetické politiky vůči Libanonu, na kterou hnutí nebude váhat odpovědět vojenským útokem.

Cíle vyhrožování	Motivace vyhrožování	Příklady Vyhrožování	Implikace vyhrožování na energetickou bezpečnost
Vyhrožování vojenským útokem na energetický sektor Izraele s cílem: 1) vojensky bránit libanonské energetické bohatství před Izraelem a zajistit energetickou bezpečnost Libanonu; 2) poškodit svého nepřítele a odradit Izrael od produkce plynu a ropy ve sporných oblastech východního Středomoří.	Hlavním motivem vyhrožování je: 1) posílení stabilních dodávek a přístupu k energii, ale také požadavek na rozvoj vlastní produkce ropy a zemního plynu; 2) je konfrontace a obvinění Izraele z agresivní energetické politiky vůči Libanonu, na kterou hnutí nebude váhat odpovědět vojenským útokem.	Hasan Nasralláh a Naim Kassim opakovaně vyhrožovali vojenským útokem proti ropným a plynovým polím a energetické infrastruktuře Izraele. - Zatím nejzávažnější incident se odehrál v lednu 2016, kdy H. Nasralláh vyhrožoval útokem na skladovací nádrže plynu amoniak v přístavu Haifa, po kterém by mohlo zemřít až 800 000 Izraelců.	- V současné době neexistují žádné implikace pro energetickou bezpečnost a ekonomiku Západu, ani Izraele, který je pouze nucen vynaložit další finanční prostředky na nákup vojenských prostředků a do zbrojení k ochraně ropných a plynových polí v izraelských vodách Středozemního moře a infrastruktury na území Izraele. - V případě, že by Hizballáh zaútočil a zničil těžební zařízení na moři nebo poškodil energetickou infrastrukturu Izraele, dopady na energetickou a ekonomickou bezpečnost se budou odvíjet od rozsahu a velikosti vzniklé škody. - Západ by nebyl nijak zasažen, protože nedováží plyn či ropu z Izraele, pouze by to negativně ovlivnilo rozhodování o budoucím exportu zemního plynu z Izraele do EU.

Tabulka č. 2: Hlavní cíle, motivy a příklady vyhrožování a jejich implikace pro energetickou bezpečnost ze strany Hizballáhu

Hizballáh zatím neuskutečnil žádný útok na izraelskou plynárenskou infrastrukturu a dává si pozor, aby neotevřel druhou frontu proti Izraeli kvůli zásobám plynu v pobřežních vodách Středozemního moře v době, kdy libanonská společnost je silně zatížena syrskou občanskou válkou. V současné době proto neexistují zatím žádné implikace pro energetickou bezpečnost a ekonomiku Západu tj. Evropské unie a Spojených států, ani Izraele, který je pouze nucen vynaložit další finanční prostředky na nákup vojenských prostředků a techniky k ochraně a obraně ropných a plynových polí v izraelských vodách Středozemního moře a energetické infrastruktury na území Izraele.

V případě, že by Hizballáh zaútočil a zničil těžební zařízení na moři či poškodil energetickou infrastrukturu Izraele, dopady na energetickou a ekonomickou bezpečnost se budou odvíjet od rozsahu a velikosti vzniklé škody. Naproti tomu energetická a ekonomická bezpečnost Západu by nebyla nijak zasažena, protože ani USA, ani EU nedováží v současné době zemní plyn či ropu z Izraele, pouze by to negativně ovlivnilo rozhodování o budoucím exportu plynu z Izraele do EU buď prostřednictvím plánovaného plynovodu East Med Gas Pipeline s roční kapacitou kolem 30-40 miliard m³ plynu, který by vedl východním Středomořím z Izraele přes Kypr do Řecka, kde by se následně napojil na plánovaný Transadriatický plynovod (TAP) nebo ve formě LNG pomocí tankerů s roční kapacitou kolem 7 mld. m³ plynu ze společného izraelsko-kyperského LNG terminálu v přístavu Vassilikos⁶¹ a zároveň zvýšilo náklady diversifikaci přepravních tras EU. Tabulka č. 2 pak shrnuje hlavní cíle, motivy a příklady vyhrožování a jejich implikace na energetickou bezpečnost ze strany libanonského hnutí Hizballáh.

Autor: *Mgr. et Mgr. Lukáš Tichý, Ph.D. Narozen 1982. Pracuje jako výzkumný pracovník na Ústavu mezinárodních vztahů Praha. Zabývá problematikou energetické bezpečnosti, zahraniční a bezpečnostní politikou EU a Ruska a teoriemi mezinárodních vztahů. Publikoval řadu článků v tuzemských a zahraničních odborných časopisech, sbornících a monografiích.*

Jak citovat: TICHÝ, Lukáš. Energetika jako strategický nástroj hnutí Hizballáh v konfrontaci s Izraelem. *Vojenské rozhledy*. 2017, 26 (3), 14-30. DOI: 10.3849/2336-2995.26.2017.03.014-030. ISSN 1210-3292 (print), 2336-2995 (on-line). Available at: www.vojenskerozhledy.cz

⁶¹ De MICCO, Pasquale. 2014. *The prospect of Eastern Mediterranean gas production: An alternative energy supplier for the EU?* [on-line]. European Parliament, April [cit. 2016-04-20]. Dostupné z <http://goo.gl/YWhVCT>.